

KASULIK

Talgud – teistmoodi puhkus

KADRI ALLER
ELF-I VABATAHTLIK TALGUJUHT

Tegemist on millegagi, mis on vankumatult meie rahvusliku kultuuri juurde kuulunud juba aastasadu. Kui varemalt tehti talgute korras hooajalisi ja palju töökäsi vajavaid talutöid, nagu näiteks heina niitmine ja kartulivõtt, siis tänapäeval seostuvad talgud pigem keskkonnakaitseteemaliste üritustega (siinkohal meenub lugejale kindlasti ka sõnapaar „Teeme ära!“). Teisiti öeldes on ajastute vahetudes muutunud talgute vorm, kuid sisu – ühine ettevõtmine millegi äratemiseks – on jäänud samaks. Selles artiklis tutvustan SA Eestimaa Looduse Fondi ehk ELF-i poolt korraldatavaid looduskaitsetalguid.

ELF ja tema tegemised

ELF on 1991. a loodud organisatsioon, mis on keskendunud ohustatud liikide kaitsele ja Eestile omaste loodusmaastike ja -koosluste säilitamisele. Sealjuures on ELF valitsusväline ja majanduslikult sõltumatu vabaühendus, mis eksisteerib projektirahade ja annetuste toel. Lisaks „Teeme ära!“ talgupäeva koordineerimisele korraldab ELF Eesti looduskaitsealadel ja rahvusparkides talgureise, mis vältavad kevadel-sügisel tavaliselt 3 ja suviti 4-5 päeva, kuid leidub ka sellest lühemaid või pikemaid üritusi. Talgute läbiviimiseks tegutseb ELF-is mitukümmend vabatahtlikku, kellele on loodus- ja keskkonnakaitse sümboolsed teemad ning kes seetõttu leiavad oma põhitöö ja muude tegemiste kõrvalt aega kodumaa loodushoidu panustamiseks.

Võsaraiumisest tiikide süvendamiseni

Kõige tüüpilisem töö, mida talgutel tehakse, on mootorsaagide, võsaloikurite, kiinide ja kirveste abil võsa mahavõtmine rannaniitude, loopealsete või puisniitude taastamiseks, et säiliks poollooduslike koosluste omane liigirikkus. Sellega aga siiski talgutööde valik ei piirdu, nagu võib veenduda, vaadates järgmist loetelu: karjaaedade rajamine, rabakraavide tammide ehitamine märgalade taastamiseks, kõrede ja harivesilike sigitiikide hooldamine, heinategu puisniitudel, metsise elupaikade inventuur ja palju muud põnevat. Kaitstavate liikide ja hooldatavate koosluste nimekirj ulatub kõrest ja niidurüdist loopealsete ja kukemarjanõmmedeni. Viimastel aastatel on koostöös

Sõna „talgud“ on keskmisele eestlasele sama tuttav kui must leib, laulupidu ja suitsusaun.

ELF-iga korraldatud talgud ka Lätis ja Valgevenes. Lisaks on saanud tavaks kuulutada välja talgute teema-aasta, s.t igal talguhooajal keskendutakse ühele kindlale kaitset vajavale liigile või kooslusele. Varasemate aastate teemad on olnud loopealsed, kõre, niidurüdi, liblikad, vooluveed ja must-toonekurg ning käesoleval hooajal on huviorbiidis metsad. Ja mis kõige tähtsam: tegevust jagub igas eas ja füüsilises vormis talgulistele.

Kas talgutöö on puhkus?

Sõnade „töö“ ja „puhkus“ mainimine samas lauses võib nii mõndagi inimest kulme kergitama panna. Kes on aga kas või korra talgutel käinud, nõustub, et talgud on üks paremaid vaba aja veetmise viise. Nimelt ei ole talgutöö konti murdev, vaid on jõukohane kõigile ning talgutel saadav positiivne emotsioon kaalub üles igasuguse füüsilise pingutuse. Talgutöö kõrvalt tutvume ka vastava piirkonna looduskaitse paikadega ning omandame uusi teadmisi Eesti floora ja fauna kohta. Talgutel käimise boonusteks on võimalus külastada põnevaid Eestimaa paiku, kuhu võibolla omal käel ei saaks, tutvuda vahvate inimestega ning leida uusi sõpru või

isegi armastust, viibida värskes õhus ja tugevdada seeläbi oma tervist jpm. Eelkõige võib talgute ja puhkuse vahele võrdsmärgi tõmmata aga seetõttu, et oma tavapärasest rutiinist ja mugavustsoonist välja murdes lõõgastubki inimene kõige paremini.

Kas talgud võiksid sulle sobida?

Nii, nagu leidub erineva raskusastmega talgutöid, varieeruvad talgute vahel ka olmetingimused ja mugavused. Mandriil toimuvatel talgutel ööbime tihtipeale rahvajades, maakoolides ja mujal, kus saame magada voodites ja teha süüa mugavustega köögis. Sellised talgud on väga sobivad näiteks peredele, kes

soovivad lapsigi kaasa võtta. Seiklusjanulisematele pakuvad aga kindlasti rõõmu talgud väikesaartel ja laidudel, kus elame tõelist Robinson Grusoe stiilis elu: magame telkides, süüa teeme lõkkel ja peseme ennast meres. Sõltumata talguteemast ja -paigast on aga kõik talgulised pärast talgute lõppu koju suundunud rõõmsa meele ja positiivse energialaenguga. Mina olen ise käinud rohkem kui 30 talgul ning pole kordagi kohanud inimest, kellele poleks talgud meeldinud. Pigem on ikka vastupidi – kes korra käinud, need satuvad sõltuvusse ja jäävadki talgutel käima.

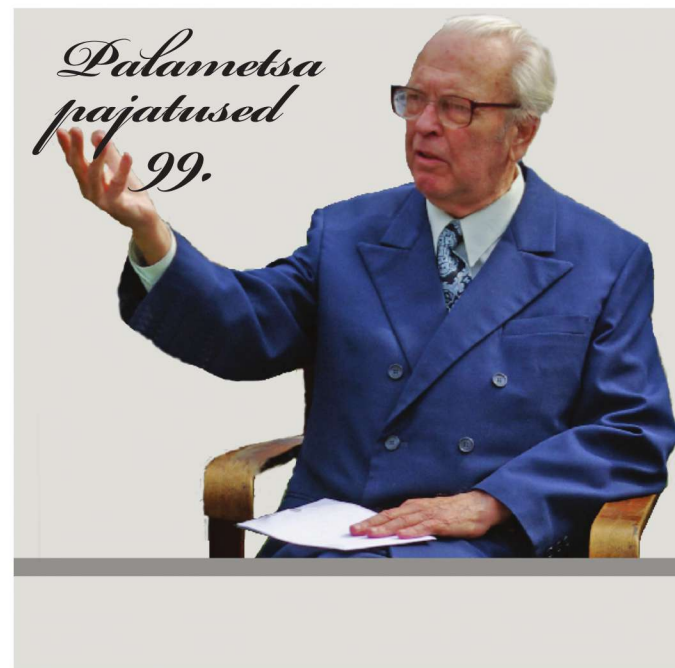
Täpsemalt saab talgute kohta lugeda aadressilt: www.talgud.ee, kus on võimalik liituda ka uudiskirjaga, et saada infot uuemate talgute toimumise kohta. Kevad pole enam kaugel ja talguhooaeg on peagi algamas. Tule proovi järele!

▲ Vihterpalu jõe puhastamine risust must-toonekure toitumistingimuste parandamiseks (november 2016). Foto: Merja Puskar.

◄ Tagasiteel Saaremaale pärast talgutöö lõppu Kõinastu laiul (juuli 2016). Foto: Ülo Veldre.

▼ Harilaiu poolsaarel kõreitiigi kaldalt roogu niitmas (juuli 2014). Foto: Katrin Loss.

Kui raudteega reisijaid hirmutati

Ja ongi pajatuste sarja ots käes. Üks lugu veel ja siis võin panna punkti. Alustasin raudtee ajaloo, mistõttu on kohane samal teemal ka lõpetada. Seda enam, et Rail Balticu planeerimise ümber käib meil praegu selline sõnasõda, mis meenutab ligi kaks sajandit tagasi Inglismaal peetut. Ainult et seal ei võideldud mitte võimalikult otstarbeka trassi planeerimise eest, vaid aurujõul liikuvate rongide vastu üldse. Põrkasid kokku vanast kinnihoidvate landlordide ja kanalioomanike huvide aurumasinatele ning rööbasteedele panustavate töösturite omadega. Rahva, eelkõige aga seadusandjate hirme püüti nii tõe- kui kuulujuttudega võimalikult suureks puhuda. Tolleaegsetes ajalehtedes võis lugeda järgmisi hoiatusi:

- Rongisõit on juba olemuslikult inimestele ohtlik. Lokomotiivide aurukatlad lõhkevad, kurvides sõidavad vagunid kraavi, mattes vaesed passaseerid rusude alla. Tänaegu taevast, kes veel eluga pääseb.
- Kiire kihutamine – kuni 30 km tunnis – imeb kinnistest vagun-tõldadest värske õhu välja, mistõttu nõrgemate kopsudega reisijad võivad lämbuda. Ja kui ka ei lämbu, lähivad mõõdavahisevat maastikku uudistades peast segi. Ei ole rongisõit kohane nõrganärvilistele.
- Aurueduri kile ja koletult vali vile ajab hobused perutama ja paneb lehmadel piimaanni kinni. Peletab metsloomi ning muudab jahipidamise raudtee lähikonnas võimatuks.
- Lokomotiivi kõrgest korstnast välja lendavad sädemed süütavad sageli maamajade õlgkatused ja terved külad põlevad maha. Lõikust ootavaid põlde võib tabada sama saatus.
- Lõigates läbi landhordide maavaldusi, takistab hästi sirgeks rihitud raudteeliin normaalset liiklust mõisa majapidamise piirides, samuti farmide vahel. See toob kaasa aeganõudvaid ning kulukaid koormatega ümbersõite.
- Rongisõit vähendab nõudlust tugevate veohobuste järele. Kaob vajadus toota senistes kogustes kaera ja heina. Põllu- ja voorimeeste sissetulekud kuivavad kokku, mõnigi neist võib pankrotti minna (Seda tõsiasi, et eriti kannatavad hobusepabulatest kaerateri nokkivad varblased, ei osatud siiki veel ette näha.)

Kõige selle esiletõstmisel oli ka mõju. Vähemalt esialgu ei andnud parlament luba pikemate liinide projekteerimiseks ja ehitamiseks. Kindlat ja kõva korda armastaval Preisimaal keelati raudteede algusaegadel kõrvalistel isikutel auru all olevatele lokomotiividele lähenemine. Eluohulik, kuna katel võib lõhkeda. Keelati rongiliiklus öisel ajal – pimeduses võib igasuguseid takistusi rööbastel olla. Keelati kupee vagunite akendest pea väljapistmine – ohtlik! Mis pealegi vastas tõele. Tupruvas suitsus olevad tahmaterad võisid kergesti silma sattuda ja ka heledad rõivad ära rikkuda.

Ajapikku enamik taolisi hirme ja neist tingitud keelde kadus. Polnud see raudteeasjandus sugugi nii ohtlik, kui esialgu paistis. Just jõukamad isikud eelistasid õist rongisõitu – pimedas oli nii mõnus I või II klassi kupee pehmel diivanil losutades silm looja lasta. Kuni 1859. a lasi USA tööstur George Pullman käiku esimese tõelise magamisvaguni, milles sai juba mugavalt pikutada. Neile peagi järgnenud restoranvagunid muutsid ka päevi kestva rongisõidu igati meeldivaks.

Kas me sellist Keilat tahtsimegi? – on viimase pajatuse pealkeeri järgmises lehes.